

NBA, SGPB
De heer J.J. Boontjes (per email j.boontjes@nba.nl)

Tilburg, 11 januari 2024

Betreft: reactie op SGPB-discussienotitie 'Geheimhouding ontrafeld'
Kenmerk: 24-001MvG/DvO

Geachte leden van de SGPB, geachte heer Boontjes

Allereerst willen wij u danken voor het ons verleende uitstel voor het kunnen inzenden van onze reactie op de discussienotitie 'Geheimhouding ontrafeld' (hierna: de notitie). Ten tweede willen wij onze waardering uitspreken over deze notitie. Het document geeft een goed inzicht in de aandachtspunten en dilemma's die zich (kunnen) voordoen rondom het onderwerp geheimhouding / vertrouwelijkheid. Hoewel het stuk geen uitspraken doet over de vraagstukken die spelen -het is immers een discussienotitie- waarderen wij het overzicht dat de notitie geeft over dit thema. Hierbij is ook de weergave van relevante tuchtrechtspraak relevant. Wij waarderen ook de opzet van het stuk, waarbij per hoofdstuk steeds een overzicht is gegeven van relevante informatie, dan een of meer (samenvattende) bevinding(en) en tot slot stellingen.

Voordat wij ingaan op de consultatievragen, zullen wij eerst onze algemene opmerkingen geven.

Algemeen

In het algemeen is onze observatie dat accountants de afgelopen jaren behoorlijk zijn 'opgeschoven' in het geven van transparante informatie. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het uitbreiden van de controleverklaring met kernpunten van de controle, als ook met de secties rondom de controleaanpak van frauderisico's en continuïteit. Hiermee is de *black box* rondom de accountantscontrole op een aantal belangrijke thema's geopend. Daarnaast is, onder andere via handreiking 1118, het optreden van de accountant in de AV verduidelijkt.

In de meeste gevallen is daardoor voor stakeholders sprake van een passende transparantie. Slechts in een enkel geval is of blijkt dat (achteraf) niet zo. Echter, die gevallen zijn ons inziens niet in regelgeving te vatten. Wij zijn het dan ook eens met stelling 1 in de notitie dat -met name in die gevallen- een op professionele oordeelsvorming gebaseerde afweging moet worden gemaakt, op basis van de casusspecifieke feiten en omstandigheden.

Consultatievragen

1. Kunt u zich vinden in de stellingen die in dit discussiedocument worden ingenomen?

Wij kunnen ons hierin in het algemeen vinden en hebben opmerkingen en suggesties bij de volgende stellingen:

Stelling 3:

Deze stelling gaat over het jaarlijks evalueren en zo nodig actualiseren van NBA Handreiking 1118. Wij vinden het jaarlijks aanpassen niet gewenst. Los van de doorlooptijd van het wijzigingsproces, waardoor aanpassingen mogelijk pas (te) laat bekend zijn, leidt dit ons inziens tot te veel onduidelijkheid en onzekerheid. Wij stellen daarom voor de handreiking eenmaal per drie jaar aan te passen. Dit geldt in ieder geval voor de beleids- en procesmatige aspecten die in de huidige handreiking zijn opgenomen en bij voorkeur langere tijd stabiel dienen te zijn. Overwogen kan worden om aan de handreiking een (tweede) bijlage toe te voegen waarin, jaarlijks, actuele ontwikkelingen of onderwerpen worden opgesomd die dat jaar in AV's van belang kunnen zijn (vergelijkbaar met de jaarlijkse accountantsbrief van de VEB en de speerpuntenbrief van Eumedion).

Stelling 4:

Dit betreft het aanwezig moeten kunnen zijn van de accountant bij de voorbereidende gesprekken met aandeelhouders, in voorbereiding op de AV. Bekend is dat hiervoor nu geen (wettelijke) verplichting bestaat. Maar dat neemt niet weg dat de mogelijkheid er is en de accountant dit dan ook kan verzoeken, inclusief het verzoek tot ontheffing van geheimhouding. De accountant kan vervolgens ook tijdens de AV melden dat hij bij de voorbereidende gesprekken aanwezig is geweest. Of dat er negatief is gereageerd op diens verzoek om daarbij aanwezig te zijn. Mocht het nodig of nuttig worden geacht, dan missen wij in deze stelling een voorstel hoe dit gerealiseerd kan worden. Overwogen kan worden deze werkwijze op te nemen in de Corporate Governance Code.

Stelling 8:

Deze stelling gaat over het moeten (kunnen) doen van een tussentijdse mededeling bij een persbericht. Hierbij wordt de link gelegd naar artikel 2:362 lid 6 BW. Artikel 2:362 lid 6 BW betreft situaties waarin de jaarrekening in ernstige mate tekortschiet in het geven van een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd omtrent het vermogen en het resultaat, alsmede voor zover de aard van een jaarrekening dat toelaat, omtrent de solvabiliteit en de liquiditeit van de rechtspersoon. De stelling gaat echter over het moeten doen van een mededeling over bijvoorbeeld de redenen voor uitstel van afgifte van de controleverklaring of als reactie op uitspraken van het bestuur van de gecontroleerde organisatie over een onderdeel van de controleverklaring. Dergelijke mededelingen betreffen niet het in artikel 2:362 lid 6 BW bedoelde (ontbreken van) inzicht in de jaarrekening als geheel. Wij begrijpen het voorstel en zijn het hiermee inhoudelijk eens. Echter wij vinden dat dit separaat geregeld moeten worden en vinden de link naar 2:362 lid 6 BW daarom niet passend.

Stelling 9:

Hier gaat het om het meewerken aan toedrachts-onderzoeken. Wij zijn het ermee eens dat het publiek belang zwaar weegt, ergo voorop hoort te staan. Dit geldt overigens bij al het handelen van accountants (zie de inleiding en artikel 2 van de VGBA). Evenwel moet daarbij de vertrouwelijkheid van verkregen informatie adequaat gewaarborgd zijn. Dit brengt mee dat in beginsel toestemming of ontheffing van de opdrachtgever nodig is, dan wel dat de bevoegdheid van het volk vertegenwoordigend orgaan ('het publiek belang') absoluut helder moet zijn.

Stelling 11:

Dit betreft het voorstel om financiële incidenten te laten onderzoeken door de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Wij vinden dit op zich een goede suggestie, in algemene zin mede gelet op de doelstellingen en werkwijze van die raad. Tegelijkertijd missen wij in de stelling nog wel de nodige kaders wanneer een dergelijk onderzoek zou moeten worden ingesteld. Met andere woorden: wanneer is sprake van een voldoende groot maatschappelijk belang om een dergelijk onderzoek in te stellen? In hoofdstuk 8 is al aangegeven dat incidenten en affaires zich niet alleen voordoen bij beursfondsen. Om die reden stellen wij voor om aan te sluiten bij de nu al gangbare definitie van organisaties van openbaar belang. Hieronder vallen bijvoorbeeld ook de grotere woningcorporaties. Verder plaatsen we bij deze stelling de kanttekening dat het uitbreiden van het mandaat van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid tot 'financiële veiligheid' een keten-brede benadering zou moeten kennen en zich dus niet uitsluitend zou moeten richten op de rol van de accountant. Dat betekent dat het onderzoeken van financiële incidenten, zoals fraudes en/of faillissementen, gericht zou moeten zijn op alle betrokken partijen bij dat incident, waaronder in ieder geval de gecontroleerde onderneming en de controlerend accountant. Hierdoor komt het leerpotentieel niet uitsluitend bij de accountant maar bij alle betrokken partijen. Immers, het is niet het (mogelijk) niet adequaat handelen van een accountant dat leidt tot een bedreiging van de financiële veiligheid, maar juist de combinatie van het plaatsvinden van een financieel incident (zoals een fraude of een faillissement) en het daarmee samenhangend (mogelijk) niet adequaat handelen van de accountant daaromtrent.

2. Kunt u zich vinden in de bevindingen in dit discussiedocument?

Hierna geven wij, voor zover van toepassing, onze opmerkingen en suggestie bij de bevindingen:

Hoofdstuk 3, bevinding 1:

Naar onze mening is er wél sprake van een definitie van 'vertrouwelijk' of van 'vertrouwelijkheid', namelijk: niet voor openbaarheid bestemd. Dat maakt dat wij de indruk hebben dat onder accountants in het algemeen weinig onduidelijkheid bestaat over de begrippen vertrouwelijkheid of geheimhouding. Echter, de *invulling* van deze begrippen daarvan is situationeel afhankelijk. Dat is in lijn met wat in de notitie staat.

Hoofdstuk 5, bevinding 4:

Deze bevinding wordt afgesloten met twee vragen die vervolgens vanuit het perspectief van organisaties van ondernemers en beursvennootschappen worden beantwoord. Verder is in dit hoofdstuk de mening van Bosman en Harmsen weergegeven ten aanzien van het (samengevat weergegeven) niet kunnen doen van uitspraken over een specifiek onderwerp, tenzij hiervoor een deugdelijke grondslag bestaat op basis van een (zelfstandig) uitgevoerde controle op dit onderwerp. Wij zijn van mening dat dit genuanceerder ligt. De accountant kan wel degelijk uitspraken doen over bijvoorbeeld risicobeheersing, tone at the top, personele bezetting et cetera, mits hij daarbij aangeeft dat deze mededelingen worden gedaan in het licht van de bevindingen uit de uitgevoerde jaarrekeningcontrole.

Hoofdstuk 5, bevinding 8:

Deze bevinding lijkt met name gebaseerd op de (in hoofdstuk 5 beschreven) Value8-casus. Wij vinden deze bevinding echter een te summiere weergave daarvan. Het is immers logisch dat de accountant geen uitspraken doet die de reputatie van de gecontroleerde organisatie beschadigt. Echter, de accountant kan ook een zorgvuldig gekozen, zakelijke en neutrale woordkeuze hanteren (zonder als mogelijk suggestief te beschouwen verwijzingen naar regelgeving). Deze acties zijn ook in lijn met de VGBA.

3. Ontbreken er naar uw mening bevindingen in dit document die relevant zijn voor de discussie over transparantie en geheimhouding?

Wij vinden dat de notitie alle elementen die spelen rondom transparantie en geheimhouding voldoende raakt.

4. In hoeverre is het duidelijk of informatie wel of niet vertrouwelijk is?

Deze vraag ziet op hoofdstuk 3 van de notitie. Wij zijn het niet eens met het (in het blauwe kader opgenomen) standpunt dat sprake is van een cirkelredenering omdat in de wet- en regelgeving zou worden gesteld “Informatie is dus vertrouwelijk als die (vermoedelijk) vertrouwelijk is”. De Wta en de VGBA stellen dat wanneer een accountant beschikking krijgt over vertrouwelijke informatie (dat wil zeggen, informatie die niet bestemd is openbaar gemaakt te worden), de accountant deze informatie ook niet openbaar mag maken (tenzij...). Oftewel, de ‘onderzoeksrol’ van de accountant betekent niet zonder meer dat de accountant vrijelijk alle verkregen informatie verder mag delen. Daarin onderkennen wij geen cirkelredenering. Verder wordt verwezen naar de toelichting op de VGBA, waarbij de objectieve, redelijke en geïnformeerde derde als referentiekader wordt gehanteerd. Zoals bekend geldt dit referentiekader voor de gehele VGBA en is deze bedoeld om ‘het

maatschappelijk verkeer', of anders gezegd het algemeen of publiek belang, te personifiëren. Van een accountant wordt *altijd* verwacht dat deze kijkt met de ogen van het maatschappelijk verkeer. Dat geldt ook bij het uitvoeren van een jaarrekeningcontrole, het bepalen van de materialiteit et cetera. De in de notitie gehanteerde term 'in de schoenen van een derde gaan staan' -en aangeven dat dit lastig is- vinden wij dan ook geen recht doen aan de algemeen geldende uitgangspunten van accountantswerk.

5. In hoeverre bestaat er behoefte aan dat de Onderzoeksraad voor Veiligheid een ketenbreed oorzakenonderzoek doet naar grote incidenten zonder schuldvragen, zonder aansprakelijkheidssrisico's en zonder handhavingsdreiging?

Kortheidshalve verwijzen wij hiervoor naar onze opmerking bij stelling 11, zoals eerder in deze brief opgenomen.

Tot zover onze reactie op de discussienotitie. Mocht u naar aanleiding van een en ander nog vragen of opmerkingen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

dr. M. van Opijnen RA
Partner Quality & Risk Management

D.W.S. van Onzenoort RA CFE
Partner Bureau Vaktechniek